

URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Варшавський_договір_\(1920\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Варшавський_договір_(1920)) (дата звернення: 15.11.2025).

4. Організація українських націоналістів. Вікіпедія.

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Організація_українських_націоналістів (дата звернення: 14.11.2025).

5. Український інститут національної пам'яті. Офіційний портал.

URL: <https://uinp.gov.ua/> (дата звернення: 11.11.2025).

6. Мотика Гжегож. *Ukrainska partyzantka 1942–1960*. Warszawa, 2006.

7. Снайдер Тімоті. *Reconstruction of Nations: Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569–1999*. Yale University Press, 2003.

8. Патриляк Іван. *Волинська трагедія: український погляд*. Київ : УІНП, рік видання уточнюється. URL: <https://uinp.gov.ua/> (дата звернення: 11.11.2025).

Побережець Ганна – кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет.

Трофименко Ігор – здобувач вищої освіти групи М1/1, Миколаївський національний аграрний університет

ДЕРЖАВОТВОРЧІ ТРАДИЦІЇ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Досліджується феномен Галицько-Волинського князівства (1199–1349 рр.), як ключового наступника Київської Русі, що забезпечив тяглість державотворчих процесів у складний період. Аналізується, яким чином князь Роман Мстиславич зміг консолідувати розрізнені землі, та як посилення княжої влади врівноважувалося могутнім впливом місцевих бояр. Особлива увага приділяється епосі короля Данила Романовича, його дипломатичній боротьбі за європейську підтримку та вимушеному компромісу з Золотою Ордою. Розкривається унікальність культурного розвитку князівства, його архітектурні досягнення та роль у збереженні національної самобутності українського народу перед загрозою асиміляції.

У 1199 р. було об'єднано Галицьку та Волинську землі, що стало початком нової потужної держави на політичній карті Східної Європи. Це об'єднання було наслідком занепаду Київської Русі, тому Галицько-Волинське князівство вважають її прямим спадкоємцем [5]. Завершив процес об'єднання князь Роман Мстиславич із династії Рюриковичів, заручившись підтримкою впливових галицьких бояр.

Влада у князівстві належала князю, боярській раді та вічу, однак роль князя була значно посилена порівняно з Київською Руссю. Для ефективного керування використовували адміністративний апарат і систему «кормлінь». На місцях владу здійснювали виборні старости, підпорядковані князівській

адміністрації. Така розвинена структура забезпечувала стабільне функціонування держави.

Найбільшого піднесення держава досягла за правління Данила Романовича. У 1203 р. він приєднав Київ, демонструючи свої політичні амбіції. Щоб уникнути долі Києва, у 1245 р. Данило визнав зверхність Золотої Орди й отримав ярлик на княжіння. Попри це, він продовжував боротьбу з монголами у 1252–1258 рр. У 1253 р., після переговорів із папським представником, у Дорогичині Данило прийняв королівську корону. Він активно розвивав міста та запрошував європейських майстрів і фахівців [1; 2].

У час, коли інші землі Русі переживали занепад, у Галицько-Волинському князівстві розвивалися культурні процеси. У XII–XIV ст. вона поєднувала київські традиції з впливами Центрально-Східної Європи, це сприяло збереженню національної ідентичності й формуванню визвольної ідеї українського народу.

Головними осередками освіти були церкви та монастирі. Тут навчали читати, писати церковнослов'янською мовою й співати. Завдяки розбудові міст і храмів кількість навчальних закладів зростала. Про поширення писемності свідчать археологічні знахідки — бронзові та кістяні писала, що використовувалися для написання на бересті та воскових табличках.

До визначних пам'яток архітектури належать Успенський собор у Володимирі та церква Святого Пантелеймона поблизу Галича. Серед цінних ікон вирізняються Холмська та Дорогобузька Богородиці [4]. Відомо також, що князі й бояри організовували лицарські змагання, які називали «ігри». Після занепаду князівства багато його ікон потрапили до польських храмів.

Постійні чвари між боярами й війни з сусідами послабили князівство. Після смерті Юрія I владу успадкували його сини Андрій і Лев (1308–1323 рр.), які продовжували боротьбу проти Орди, але загинули без нащадків. Влада перейшла до Юрія II Болеслава — чоловіка їхньої сестри, якого згодом отруїли бояри. Зрештою, правителем став литовський князь Любарт, і Галицько-Волинське князівство увійшло до складу Великого князівства Литовського.

Галицько-Волинська держава не лише успадкувала традиції Київської Русі, а й продовжила розвиток суспільства в нових історичних умовах. Її роль полягала у збереженні української самобутності та запобіганні асиміляції з боку Польщі. Варто зазначити, що територія князівства майже на 90% збігається з сучасною територією України.

Галицько-Волинське королівство стало важливим етапом у розвитку української державності. Воно зберегло та продовжило традиції Київської Русі — сильну княжу владу, систему управління землями, розвиток дипломатії та військової справи. Водночас держава мала свої особливості: прагнення до незалежності від сусідів, активну зовнішню політику та підтримку зв'язків із Західною Європою [3].

Галицько-Волинська держава стала символом неперервності української державності після занепаду Києва і зберегла ідею незалежної та самостійної України.

Література

1. Галицько-волинські етюди. Біла Церква: Вид. Пшонківський О.В., 2011. 480 с.
2. Історія України. Культура Галицько-Волинської держави у другій половині XI-XIII ст. URL: <https://uahistory.co/compendium/ukraine-history-reference-notes-7-class-skirda/19.php>
3. Галицько-Волинське князівство - історія та цікаві факти. URL: <https://myukraine.org.ua/galicko-volinske-knyazivstvo/>
4. Побережець Г.С. Вплив Великого князівства Литовського на розвиток українських земель //Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 квітня 2024 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 167-169.
5. Дрогомирецька Л., Лахно О., Побережець Г. Переосмислення Київської Русі в сучасній українській історіографії: між імперським міфом та національною самобутністю. Вісник науки та освіти. 2025. № 10(40). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-2656-2679](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-2656-2679). URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22585>